YoungstarsWiki.org

SUBMITTED BY
Irmgard

ON
13.01.2016

★ ★ ★ ★ ★
Keine Stimmen

Medības uz anabaptistiem

Īss ievads 2006./2007. gada BESJ nometnes darbinieku kursam

Ievads

Tēma „Anabaptistu vajāšana" kā BESJ nometnes darbinieku kursa 2006/07 mācību gada tēma – pat neapzināti – iekļaujas virknē oficiālu un privātu projektu, kas veltīti „Anabaptistu gadam 2007 – „Patiesība ir jāatklāj". Šī Anabaptistu gada ietvaros tiek rīkotas teātra izrādes, rakstītas grāmatas, organizēti ceļojumi un daudz kas cits.

Nometnes darbinieku kurss pirmkārt apmāca BESJ jauniešu grupu vadītājus, lai tie kļūtu par „Jugend+Sport" vadītājiem nometnes sporta/pārgājienu disciplīnā. Otrkārt, tēma tiek ieviesta vadītāju grupā, lai tā savukārt varētu organizēt un vadīt atbilstošas nometnes. Lai iepazīstinātu šo kursu dalībniekus un vadītājus (un vēlāk, iespējams, arī interesentus) ar šo tēmu, tika izstrādāts šis materiālu kopums. Tas nepretendē uz pilnīgumu vai bezkļūdīgumu. Drīzāk tā mērķis ir sniegt pārskatu, lai nometņu organizatoriem būtu pieejamas pamatziņas.

Šis materiāls galvenokārt apraksta notikumus saistībā ar Bernes anabaptistiem. Vajadzības gadījumā tajā ir iekļauta informācija no tuvākās un tālākās apkārtnes. Padziļinātākai iepazīšanai ar šo tēmu BESJ bija pieejama izsmeļošāka versija.

Šeit mēs vēlamies pateikties Dr. Hanspeteram Jeckeram no Bībeles skolas „Bienenberg" par vērtīgo informāciju un vēsturisko pārskatu, kā arī par sākotnējās versijas korektūru.

Tev, lasītāj, – vai nu kā nometnes darbinieku kursa dalībniekam vai vadītājam, vai arī kā interesentam – mēs novēlam daudz ieguvumu, pētot Šveices anabaptistu vēstures mantojumu, un taviem nometnes dalībniekiem – daudz prieka nometnēs par šo aizraujošo tēmu.

Lori Keller un Sara Kündig

Īss vēsturisks pārskats

Īss vēsturisks pārskats

Vēsture

Sāksim ar reformāciju

Reformācija ir 16. gadsimta kustība, kuras gaitā notika atdalīšanās no Romas katoļu baznīcas un izveidojās reformātu, luterāņu un anglikāņu baznīcas, kā arī dažas brīvbaznīcas. To kopīgais pamats ir atteikšanās no katoļu mācībām un atgriešanās pie Bībeles un tās mācībām. Sākotnēji reformatoriem nebija nodoma atdalīties no Romas katoļu baznīcas. Sākotnējā ideja bija atjaunot kristīgo mācību katoļu baznīcā. Reformācija neizcēlās vienā vietā, ko izraisīja viens cilvēks — bija dažādi centri un dažādi reformatori, kuri nāca no atšķirīgiem apstākļiem un darbojās dažādās politiskajās situācijās. Reformācijas izraisītāju nevar definēt kā vienu konkrētu punktu; drīzāk tas bija dažādu apstākļu kopums, kas uzkrājās un kādā brīdī, sasniedzot kulmināciju, izraisīja eksploziju.

Piemēram, bija dažādi reformu lēmumi, kas tika izstrādāti, bet pēc tam netika īstenoti tā, kā būtu bijis nepieciešams. Esošie lēmumi tika atšķaidīti pāvesta rīcībā. Dažādi nodokļi, maksas un nodevas nonāca pāvesta kasē. Daudzi firsti uzskatīja, ka tie ir pārāk augsti. Turklāt arvien lielāku kritiku izpelnījās indulgenču tirdzniecība – grēku piedošana, ko varēja iegādāties par naudu. Ļoti izšķirošs pagrieziena punkts bija Mārtiņa Lutera veiktais Bībeles tulkojums vācu valodā. Attīstītais grāmatu iespiešanas amats ļāva lielos tirāžos izdot Bībeli un jo īpaši dažādus reformatoru „ķecerīgos rakstus”. Pirmo reizi cilvēki tika iedrošināti patstāvīgi lasīt Bībeli, kas katoļu baznīcā bija aizliegts, tāpēc radās daudz neatrisinātu jautājumu. Ar interesi tika lasīti arī reformatoru raksti. Cilvēki sāka apšaubīt katoļu baznīcu un tās mācības, un tādējādi atklāja daudzas lietas, kuras nevar pamatot ar Bībeli.

Kritika pret esošo tradīciju

Kritikā pret senās baznīcas tradīciju pastāv divas pieejas, kuras atbalstīja dažādas puses:

- Luters pakļāva baznīcas tradīciju stingrai pārbaudei. Par mērauklu kalpoja Bībeles teksts. Tradīcijas, kas, pēc viņa domām, bija pretrunā Rakstiem, bija jāatceļ. Tomēr viņš iestājās par to, ka tradīcijas, kuras nebija tieši balstītas uz Bībeli, bet bija noderīgas ticīgo dzīvē, ir jāsaglabā.
- Cvinglis un Kalvins noraidīja visas tradīcijas, kurām nav pamata Bībelē. Tāpēc reformātu dievnami ir askētiski, un tos rotā vienīgi Bībeles citāti. Cvinglis daļēji noraidīja pat instrumentālo mūziku baznīcā. Svētā Vakarēdiena ir piemiņas svētki.

Politiskie notikumi

Kā jau minēts iepriekš, ne tikai baznīcas politiskās vai sociālās nepilnības izraisīja reformāciju. Drīzāk šie aspekti radīja augsni reformatoru jaunajām teoloģiskajām idejām. Teoloģiskajai cīņai par pareizo Bībeles interpretāciju drīz pievienojās arī politiskie aspekti. Jaunās idejas deva impērijas firstiem teoloģisku pamatojumu, lai samazinātu Romas uzlikto nodokļu slogu. Protestantu valsts baznīcu veidošanās arī stiprināja firstu valstu autonomiju. 16. gadsimta pirmajā pusē Vācijā un Šveicē izcēlās dažādi kari starp katoļiem un protestantiem, kas Vācijā beidzās 1555. gadā ar Augsburģes reliģisko mieru, bet Šveicē — 1531. gadā ar otro Kāpeles miera līgumu. Abos gadījumos galvenais princips bija „cuius regio – eius religio” (kura zeme, tāda ticība). Vācijā tas nozīmēja, ka katra firsta noteica savas zemes konfesiju, savukārt Šveicē par to lēma katra kantona republikāniskā valdība.

Radikālās pieejas

Tādiem reformatoriem kā Tomass Mūntzers, Andreass Bodensteins no Karlštates, Menno Simons vai Jakobs Huters šis laiks bija apokaliptisks. Daži no viņiem notikumus interpretēja spiritistiski un uzskatīja, ka viņu uzdevums ir sagatavot ceļu Dieva valstībai, kas, pēc viņu domām, patiesi jau iestājās kā taisnības valdīšana pasaules gala laikā. Tomēr jāatzīmē, ka „radikāļi” izmantoja ļoti atšķirīgas pieejas.

Viņi ar entuziasmu centās izveidot pasaules gala struktūras; draudzes bija jāveido no cilvēkiem, kas kristīti patiesā ticībā (atkārtotā kristība/pieaugušo kristība). Viņi ietekmēja pat politiskās struktūras un daļēji revolucionāri mainīja sociālās un politiskās attiecības – slaveno zemnieku karu veidā.

Tas izraisīja asi pretestību ne tikai no augstākās sabiedrības slāņa un katoļu baznīcas puses. Arī protestanti, kuru priekšgalā stāvēja Luters, aicināja ar vardarbību izbeigt nemierus. Kņazu karaspēks ar ieroču spēku izbeidza sacelšanos – anabaptisti reliģisko brīvību atrada tikai kā emigranti Amerikā. 16. gadsimta vidū uz skatuves parādījās otrā reformatoru paaudze. Ženēvā tas bija Jānis Kalvins, bet Cīrihē – Heinrihs Bulingers, Cvinglija pēctecis. Viņu nopelns bija reformācijas teoloģiskā nostiprināšana – Kalvinam ar viņa „Institūciju", Bulingeram ar „Otro Helvetijas ticības apliecinājumu". Abiem bija ietekme uz protestantismu visā Eiropā.

Katoļu baznīcas reakcija

Katoļu baznīca sākumā mēģināja pārliecināt, bet pēc tam pārgāja uz politisku un baznīcisku spiedienu. Luteram nācās bēgt, un viņš izdzīvoja tikai pateicoties firstu aizsardzībai. Cvinglim, savukārt, izdevās pārliecināt Cīrihes domi par savas mācības pareizību. Reformācijas jaunas idejas izplatījās kā ugunsgrēks – iedzīvotāji masveidā pievērsās jaunajai ticībai, impērijas pilsētas un firsti pārgāja reformācijas pusē. Tolaikējais imperators Kārlis V palika katoļu ticībā, taču nevarēja koncentrēties uz reformācijas apspiešanu, jo ārpolitika (Turcija un Francija) prasīja no viņa lielu uzmanību. Pēc tam, dibinot jezuītu ordeni, katoļu baznīcā tika uzsākta reformācija. Reformācija bija viens no lielākajiem pagrieziena punktiem Rietumu pasaules vēsturē. Kristietības vēsturē reformācija nozīmēja, ka tika ierobežota katoļu baznīcas līdzšinējā visvarenība.

Anabaptisti Cīrihes un Šafhauzenes apkārtnē

Anabaptisti Cīrihes apkārtnē

Ulrihs Cvinglis 1506. gadā kļuva par mācītāju Glarusā un no 1512. līdz 1515. gadam aktīvi piedalījās Glarusas iedzīvotāju karagājienos Lombardijā pāvesta labā. Sākumā viņš galvenokārt nodarbojās ar humanistiskajiem rakstiem, bet vēlāk ļoti intensīvi pievērsās nesen izdotajam grieķu valodas Jaunajam Testamentam, ko bija sagatavojis Erasmuss no Roterdamas. Tādējādi viņš nonāca pie atziņas, ka baznīcas mācība dažos jautājumos neatbilst Jaunajam Testamentam. 1516. gadā viņš sāka sludināt pret svētceļojumiem, indulgenciju tirgotājiem un citiem baznīcas pārkāpumiem. Viņš aicināja bīskapus uzlabot baznīcu saskaņā ar Dieva Vārda norādījumiem. 1519. gadā Cvinglis ieradās Cīrihē, lai tur nepārtraukti skaidrotu Evaņģēlijus. Viņš panāca, ka Cīrihes dome aicināja visus sludinātājus sludināt saskaņā ar Evaņģēliju. Sākumā, kad viņš bija Cīrihē, anabaptistu līderi bija viņa domubiedri, taču pēc dažādām disputām viņš kļuva par viņu sīvu pretinieku. Cīrihes anabaptistiem reformācija Cvingli vadībā noritēja pārāk lēni un nepietiekami konsekventi. Daudzi bija ilgi gaidījuši reformāciju. Un tagad, kad tā bija juridiski īstenota, cilvēki vēlējās ātri un radikāli pārveidot baznīcu atbilstoši agrīnās kristietības paraugam. Taču Cvinglis vilcinājās. Reformācija tika īstenota ar domes lēmumu. Tātad Cvinglis nevarēja vienkārši atcelt misi un visu Romas katoļu reliģiju. Tam bija nepieciešams laiks un nobriešanai, pat ja līdz reformācijas pabeigšanai bija jāpaiet vēl gadiem. Papildu šķēršļi bija tas, ka Cīrihē ne visi atbalstīja reformāciju, bet bija arī daudzi, kuri vēlējās palikt pie Romas tradīcijām. Otrā puse vispār nevēlējās rīkoties saskaņā ar Bībeles paraugu, bet gan vienkārši radikāli pārtraukt jebkādu saistību ar visu, kam bija katoļu ietekme. Tādējādi Cvinglis saskārās ar dažādiem viedokļiem un bija spiests rīkoties gudri, lai reformācija iedzīvotos labvēlīgā augsnē. Cvinglis un anabaptisti bija vienisprātis par pamatprincipiem, tāpēc šķelšanās nebūtu bijusi nepieciešama. Taču ilga gaidīšana uz pārmaiņām anabaptistos izraisīja pieaugošu neiecietību. Laika gaitā šis neiecietības ugunsgrēks tika arvien vairāk kurināts, līdz beidzot sprāga bumba.

Anabaptisti Šafhauzenes apkārtnē

Slavenākais Šafhauzenes anabaptistu kustības dokuments ir Šleitheimas ticības apliecinājums, ko 1527. gada 24. februārī anabaptistu sinodē sastādīja Mihaels Sattlers. Tā nav anabaptistu galveno ticības dogmu kopsavilkums, bet gan vērsta uz to, lai noskaidrotu noteiktus strīdīgus jautājumus anabaptistu vidū un izgaismotu tos, balstoties uz Bībeli. Septiņas aplūkotās tēmas ir: kristība, draudzes disciplīna, Svētais Vakarēdiens, atdalīšanās no pasaules, ganu amats, varas iestādes un zvērests. Turpmāk ir uzskaitīti Šleitheimas ticības apliecinājuma galvenie panti. Tie ir ievērojami

saīsināti, taču tomēr sniedz ieskatu anabaptistu domāšanā.

1. **Par kristību**

   Kristība ir jāpiešķir visiem tiem, kuri ir mācīti par grēku nožēlu un dzīves pārmaiņām un patiesi tic, ka viņu grēki ir izpirkti caur Kristu. Tādējādi tiek izslēgta jebkāda bērnu kristība, kas ir pāvesta vislielākais un galvenais šausmu darbs.

2. **Par draudzes ganiem**

   Dieva draudzes gans saskaņā ar Pāvila noteikumiem ir jābūt tādam, kuram ir laba reputācija arī to vidū, kas nav ticībā. Viņa pienākums ir lasīt, pamudināt, mācīt, brīdināt, pārmest, izslēgt no draudzes, vadīt lūgšanas, sākt lauzt maizi un visās lietās rūpēties par Kristus miesu.

3. **Par varas iestādēm**

   Valdība ir Dieva kārtība ārpus Kristus pilnības. Tā soda un nogalina ļaunos un aizsargā un pasargā labos.

   Pirmkārt: Kristiešiem nevajadzētu izmantot zobenu pret citiem cilvēkiem.

   Otrkārt: Kristiešiem nevajadzētu spriest tiesu pār citiem.

   Treškārt: Kristiešiem nevajadzētu piederēt pie varas.

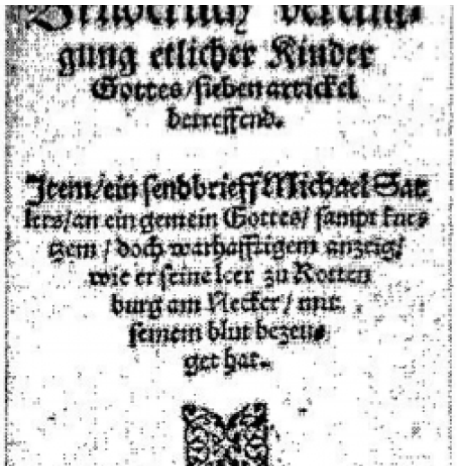
   Visbeidzot: Mūsu galva ir Kristus, un mums kā Viņa locekļiem jārīkojas saskaņā ar Kristus gribu.

4. **Par zvērestu**

   Zvērests ir apstiprinājums starp tiem, kas strīdas vai dod solījumus, un likumā ir noteikts, ka tas jādod vienīgi Dieva vārdā, patiesi un ne melīgi. Kristus, kurš māca likuma izpildi, aizliedz saviem sekotājiem jebkādu zvērestu došanu – gan patiesu, gan nepatiesu, gan debesu, gan zemes vārdā.

Raksti par anabaptistiem

YoungstarsWiki.org

gung etlicher Kinder
Gottes/ sieben artickel
betreffend.

Item/ ein sendbrieff Michael Sat
lers/ an ein gemein Gottes/ sampt ein
gem / doch warhafftigem anzeig/
wie er seine lere zu Rotten
burg am Necker/ mit
seinem blut bezeu
get hat.

Anabaptisti Bernes apkārtnē

"Vai tagad tu arī esi pievienojies anabaptistiem? Kopš kura laika mums atkal ir šāds posts amatā? Vai tu zini, ka šeit anabaptisti netiek paciesti? Es domāju, ka Brandis šobrīd ir tīrs, izņemot dažas spītīgas sievietes, šajā bandā vairs nav neviena, tikai aiz Trachselvalda un Langnau vēl pāris slēpjas!"

Šie Bernes apgabala pārvaldnieka vārdi, kas vērsti pie jauna vīrieša, kurš nesen bija pievienojies anabaptistiem, atspoguļo vispārējo viedokli par anabaptistiem Šveicē.

Nav viegli iegūt ieskatu anabaptistu vēsturē Bernes apkārtnē. Par šo Šveices daļu nav pieejams optimāls informācijas avots. Lai gan šeit un tur var atrast datus, tie ir ļoti nepilnīgi un pārsvarā ļoti īsi. Gandrīz visa informācija ir cēlusies no anabaptistiem, kuri atzinās, pakļauti nežēlīgai spīdzināšanai. Tādējādi anabaptistu liecības ir ļoti neprecīzas, un daļēji sastopami vārdi, kas kādā brīdī parādās no nekā un atkal pazūd. Rodas arī jautājums, kurus cilvēkus var dēvēt par anabaptistiem. Kā klasificēt tādus vīrus kā Tomass Mūntzers – kā anabaptistus vai luterāņus? Tāpēc daudzus no viņiem ir jānosauc par anabaptistu atbalstītājiem, nevis par īstiem anabaptistiem.

Bernees anabaptistu kopiena bija stabila kopiena, kuras sekotājus nevar dēvēt par nepastāvīgiem vienas dienas cilvēkiem. Viņi bija gatavi uzņemties visus iespējamos pārbaudījumus. Viņi nebaidījās ne no pratināšanas, ne no spīdzināšanas. Un viņi nekautrējās veikt daudzus kilometrus kājām, lai nokļūtu savās slepenajās sapulcēs. Viņi stingri iestājās par to Bībeles zināšanu ievērošanu, ko paši atzina par pareizām.

Aizturēti – pratināti – noslīcināti

1528. gada Bernes disputā, kurā tika pieņemts lēmums par reformācijas ieviešanu, ieradās arī astoņi anabaptisti. Viņus neielaida, bet gan arestēja. Tikai pēc disputa noslēguma notika saruna, kurā pats Cvinglijs mēģināja pārliecināt anabaptistus par viņu kļūdu. Bez panākumiem. Viņiem tika aizliegts uzturēties gan pilsētā, gan laukos, un viņiem draudēja ar nāvi, ja viņi atgrieztos. Tomēr trīs no viņiem atgriezās. Viņi tika arestēti un pratināti. 1529. gada jūlija vidū viņi tika noslīcināti Āres upē. 1535. gada 13. martā varas iestādes nolēma, ka „no šī brīža vīriešus sodīs ar zobenu, bet sievietes – ar ūdeni, bez žēlastības no dzīvības uz nāvi". Iepriekš minētais nāvessods trim anabaptistiem nav vienīgais. Hanss Haslibachers no Haslibahas pie Sumisvalda arī ir viens no daudzajiem dokumentāri pierādītajiem anabaptistiem, kuri tika sodīti ar nāvi Bernē laika posmā no 1528. līdz 1571. gadam.

Medības uz cilvēkiem

1583. gada rīkojumā teikts: „Šīs sacelšanās sekta nav iznīcināma, tā ar katru dienu tikai vairojas. Anabaptistu vadītāji, sludinātāji, skolotāji un galvenie vadītāji ir bez jebkādas žēlastības jāsoda ar

zobenu. Amatpersonām jāalgo un jāmaksā cilvēkiem, lai tie dienu un nakti vajātu vadītājus un līderus. Anabaptistu saimniecības, kurās nav bērnu, pēc iespējas jāpārdod."

Bernes anabaptistiem sākās grūti laiki. No augstākajām iestādēm un no Bernes Veibels un citi (vairāk vai mazāk) pilnvarotie medīja „cilvēku medījumus". Tika rīkotas īstas medības. Tās bija diezgan ienesīgas, jo „amata grāmatās" atkārtoti ir atzīmētas summas, kas tika izmaksātas, ja medības bija veiksmīgas. Reiz par kādu anabaptistu skolotāju tika izsludināta atlīdzība 100 guldeņu apmērā (1 guldenis = 2 mārciņas), lai viņu notvertu. Vienā hronikā ir atzīmēts šādi: „1644. gads – Lielā anabaptistu medīšana. Valdība meklē Ueli Zauggu, Ueli Neuhausu un Kristenu Staufferu Äbnitā pie Eggiwilas. Daudzi anabaptisti cietumā, 48 no viņiem izraidīti."

Spīdzināšana

Ar spīdzināšanu mēģināja gan vīriešiem, gan sievietēm izspiest atzīšanos, uzzināt viņu ticības brāļu un māsu vārdus, viņu „mācību" vai sapulču vietas, vai arī atgriezt viņus no viņu „kļūdainās mācības". Vienā lietas dokumentā cita starpā teikts: „...viņš tika pacelts ar virvi bez smaguma..." Otrajā reizē šo pašu personu pacēla ar piestiprinātu akmeni. Par citu vīrieti tiek ziņots, ka arī viņš pirmoreiz tika pacelts bez smaguma, tad ar nelielu akmeni, bet trešoreiz pat ar 75 mārciņas smagu akmeni. Sievietēm, piemēram, tika uzliktas īkšķu skrūves. Vienā 1670. gada rīkojumā teikts: „... šādus nepaklausīgus un nepakļāvīgus cilvēkus publiski pērst ar rīkstēm un aizvest uz robežu." Ja viņi atkal ienāktu valstī, ar viņiem rīkotos „ar tādu pašu attieksmi" un turklāt „iezīmētu ar Brönnysenu".

Naudas sodi

Atklātā vēstulē, kas tika nolasīta no Signau, Trachselvalde un Brandis, piemēram, teikts, ka anabaptistiem jāuzliek 10 mārciņu naudas sods un „ja viņi neatsakās, tad jāatņem dzīvība un īpašums, kā arī tiem, kas viņus izmitina, jāaizslēdz viņu mājas un šķūņi līdz pašiem pamatiem". Vienam dēlam nācās samaksāt 10 mārciņu sodu, jo viņš bez atļaujas bija „uzņēmis un apkalpojis" savu anabaptistu tēvu. Tāpat ir fiksēts šāds ieraksts: „1599. No Hannsa Gerbera, vecā, no Goldt, Langnowas draudzes locekļa, par viņa nepaklausīgās, anabaptistu sievas labiem darbiem tika iekasēti 1800 mārciņas."

Anabaptistu aizstāvība, ko nodrošināja pilsētnieki

Laicīgās varas iestādes 1585. gadā deva garīgajām varas iestādēm oficiālu uzdevumu: „Vēloties, lai visi mācītāji, kas pieder pie šejienes kapitula, sapulcētos un savstarpēji apspriestu dažādus līdzekļus, kā izskaust anabaptistu mācības un sapulces, un pēc tam ziņotu savu viedokli maniem kungiem." Garīgās varas pārstāvji ziņoja cita starpā: „... Viltus mācītāji un maldinātāji ar vislielāko rūpību un nopietnību jāizdzina no Jūsu Augstības zemēm..." Visiem pavalstniekiem stingri jāaizliedz jebkuru anabaptistu „uzņemt un palīdzēt". Ar anabaptistiem nedrīkst veikt nekādu tirdzniecību, ne pērkot, ne pārdodot. Viņi ir jāziņo, lai tos apmācītu piemēroti sludinātāji. Ja viņi neļaujas apmācīt, viņus ir „jāapgādā ar putru un maizi tik ilgi, līdz viņu stūrgalvība ir salauzta, vai arī viņi pēc Jūsu Augstības atzinuma tiek izraidīti no valsts."

Izraidīšana no valsts

Pamatojoties uz šo atzinumu, valdība publicēja jaunu rīkojumu, kurā tā cita starpā paziņoja: *Tā kā (anabaptisti) nepieņem ne brīdinājumu, ne pamācību, paliek stūrgalvīgi un nepaklausīgi, kā arī nevēlas laboties, tie ir jāved uz Landesmarch robežām un jāizraida no mūsu zemes, jo mēs esam nolēmuši, ka, ja viņi atkal ienāks mūsu zemē un tiks aizturēti, bet neatsakās no savas kļūdas, bet, tāpat kā iepriekš, paliks stūrgalvīgi savā maldiņā, tos kā nepaklausīgus, atkritējus un nodevīgus cilvēkus sodīsim ar nāvi." Bieži vien anabaptisti tika izdzīti pāri robežai pilnīgi bez līdzekļiem. Daudzi to neizturēja un atgriezās. Laika gaitā simtiem cilvēku – vīrieši, sievietes un bērni – bija spiesti pamest valsti. Ģimenes tika izšķirtas – daļa bija spiesta doties prom, bet otra palika atpakaļ. 1672. gadā notika liela, vardarbīga izraidīšana. Aptuveni 700 cilvēki devās uz Pfalcu. Citi savukārt tika iekrauti laivās pie Bernes piestātnes, lai no turienes tiktu izvesti no valsts.

Uz galērām

17. gadsimta vajāšanu kulminācija bija padomes lēmums „nosūtīt" anabaptistus uz galērām. Pēc anabaptistu nemieriem Eggiwilā 1671. gadā visiem amatpersonām un Venneriem tika nosūtīta apkārtraksts, kurā cita starpā bija teikts: „Mēs nosūtām daļu no šiem nepaklausīgajiem pavalstniekiem, tā sauktajiem anabaptistiem, ar važām saslēgtus uz Venēcijas galērām Itālijā, lai strādātu par airētājiem, un esam stingri nolēmuši tāpat rīkoties pret visiem, kuri izrāda šādu nepaklausību..." Tās nebija tukšas runas. Tas, kas bija fiksēts rakstiski, tika arī īstenots. Divpadsmit anabaptisti tika notiesāti uz diviem gadiem kalpošanas uz galērām, un 16. martā seši no viņiem, saslēgti kopā, tika nogādāti uz kuģi Tūnā un no turienes caur Interlakenu pārvesti uz citu kuģi. Tagad ceļojums turpinājās uz Bergamo un Venēciju. 1670. gada dekrēts noteica, ka izsūtīto mantas ir jāpārdod. Valdība centās, cik vien iespējams, izraidīt anabaptistus bez līdzekļiem un paturēt viņu mantu valstī. Rezultātā tika konfiscētas daudzas lauksaimnieku saimniecības.

Mīlestība pret tuvākajiem

Ne visi piedalījās anabaptistu vajāšanā. Vienmēr bija cilvēki, kuri bija gatavi palīdzēt vajātajiem, pat ja viņiem draudēja sods par to. Piemēram, anabaptistu mednieki bija nepopulāri tautas vidū. Kur vien viņi parādījās, tur viņiem radīja grūtības. Lauku iedzīvotāji bieži vien iestājās par apspiestajiem anabaptistiem. Dažreiz izdevās novērst valdības pasākumus. Anabaptisti saņēma palīdzību arī no saviem ticības brāļiem ārzemēs (Pfalcā, Nīderlandē, Elzasā). Neskatoties uz varas iestāžu visiem centieniem, anabaptisti neizzuda.

Anabaptistu vajāšanu beigas Bernē

Atšķirībā no Cīrihes anabaptistiem (līdz apmēram 1620. gadam) anabaptisms spēja saglabāties Emmentālas ielejās, kuras bija grūtāk pieejamas un tādējādi arī grūtāk kontrolējamas. 1711. gadā notika aptuveni 350 Bernes un Neuhausas anabaptistu masveida izceļošana ar četriem kuģiem pa Āres upi lejup, galvenokārt virzienā uz Holandi. Ne mazums no viņiem devās tālāk uz Ameriku, kur apmetās kā „amīši". Tie anabaptisti, kas palika, ap 1718. gadu piedzīvoja jaunu anabaptistu vajāšanu, ko izraisīja jauns anabaptistu aizlieguma dekrēts. 1743. gadā tika likvidēta Bernes anabaptistu palāta, un 1798. gadā ar pirmo Helvētijas konstitūciju tika garantēta reliģijas brīvība. No 1810. gada anabaptisti tika oficiāli paciesti, ja vien viņi nenodarbojās ar misijas darbību. Tomēr viņiem bija jāģērbjas saskaņā ar „anabaptistu kārtību", un daži no viņiem tika pat piespiedu kārtā kristīti. Tikai 1820. gadā tika atzītas dzimšanas, laulības un draudzes. Tādējādi anabaptistu vajāšana beidzot tika ierakstīta (skumjās) vēstures lappusēs.

Amīši

Amīši, menonītu atzars

Amīši (angl. Amish) ir reliģiska kopiena, kuras saknes meklējamas 16. gadsimta anabaptistu kustībā. 1693./94. gadā veco kristītāju (menonītu) aprindās sakarā ar strīdiem par draudzes disciplīnu notika šķelšanās, ko izraisīja Jākobs Amanns. Jakobs Amans, ko dēvēja par „patriarhu" un kura saknes bija Simmentalā (BE), dibināja pirmo amīšu kopienu Elzasā, Ste-Marie-aux-Mines.

Elzasas „brāļi" tika aicināti ievērot stingru disciplīnu reliģijas praktizēšanā. Šīs stingrības dēļ Amans un viņa sekotāji drīz nonāca konfliktā ar vecajiem anabaptistiem no Elzasas, vēlāk arī Šveicē un Pfalzā. 1712. gadā — pēc Ludviga XIV rīkojuma — visai anabaptistu kopienai nācās pārvietoties. Tāpēc viņi devās uz tuvāko un tālāko apkārtni, daļēji arī atpakaļ uz Šveici (Neuenburgā un Bāzeles firstistē).

18. gadsimta sākumā palielinājās reliģiskais un ekonomiskais spiediens uz amišiem, tāpēc laika posmā no 1707. līdz 1754. gadam viņi emigrēja uz Amerikas Savienotajām Valstīm. Pirmajos gados apmetšanās galvenokārt notika Pensilvānijas štatā. Otrajā emigrācijas vilnī ap 1815. gadu aptuveni 3000 Šveices amīšu apmetās Ohaio, Indiānas, Ilinoisas štatos un Ontārio (Kanādā). Turpmākajos gados daudzi amīši sekoja pirmā emigrantu piemēram, tāpēc šodien ASV ziemeļos un austrumos, kā arī Kanādas dienvidos var atrast daudzas amīšu kopienas.

Amīši ir ticības kopiena, kas balstās uz īpašu „kārtību". Viņi ir plaši pazīstami ar to, ka dzīvo ļoti askētisku dzīvesveidu. Lielākā daļa amīšu ģimeņu nodrošina savu iztiku, nodarbojoties ar lauksaimniecību. Ļoti liela nozīme tiek piešķirta ģimenei, kopienai un nošķirtībai. Vairumā gadījumu viņi stingri noraida tehnisko progresu. Īpaša tradīcija ir tekstilmāksla „Patchwork". Lai attēlotu cilvēku nepilnību, katrā no šiem individuālajiem darbiem apzināti tiek iestrādāta kļūda.

Reliģija

Reizi divās nedēļās kāda izvēlēta locekļa sētā notiek dievkalpojums visai draudzei. Dievkalpojuma laikā vīrieši un sievietes sēž atsevišķi. Sludinātājam ir aizliegts izmantot piezīmes. Visa sprediķa saturs tiek nolasīts no galvas. Pēc tam visi kopā ietur maltīti. Amišu bērnus kristī tikai pēc 16 gadu vecuma sasniegšanas. Šajā brīdī bērniem, kas tagad jau ir jaunieši, ir apzināti jāizvēlas dzīve kā amišiem vai apzināti jāizvēlas cits ceļš. Tāds, kurš pārkāpj savu kristības solījumu, tiek pakļauts tā saucamajai izraidīšanai; viņš tiek izslēgts no kopienas dzīves (piemēram, neviens vairs neēd pie viena galda ar izraidīto). Šāds stāvoklis saglabājas, līdz izraidītais atgriežas.

Skaitļi

Pašlaik ir aptuveni 220 000 amišu, kuri galvenokārt dzīvo 250 kopienās 26 ASV štatos un Ontārio provincē Kanādā. Pateicoties augstajam dzimstības rādītājam — vairāk nekā seši bērni vienai sievietei —, kopienas locekļu skaits ik pēc 20–25 gadiem dubultojas. Vien 2004. gadā amišu iedzīvotāju skaita pieaugums sasniedza 4,5 %.

Amīšu sievietēm ticības dēļ ir jāvalkā galvassegas. Turklāt viņām ir aizliegts griezt matus vai valkāt rotaslietas. Viņu apģērbs ir vai nu svārki, vai kleita, kuras krāsa drīkst būt violeta, zila, zaļa vai brūna. Pēc laulībām amīšu sieviete drīkst valkāt tikai melnu apģērbu.

Vīriešiem ir obligāti īsi mati: tie jāsagriež „pannas" formā, un mati nedrīkst izlīst no zem cepures. Pēc kāzām vīrieši valkā tumšus uzvalkus, melnu cepuri un audzē bārdu. Tagad pāris ievācas savā mājā. Daudzi bērni tiek uzskatīti par Dieva svētību, un viņi var ieguldīt savu darbaspēku ģimenes saimniecībā.

Sievietes dzemdē bērnus mājās. Modernu slimnīcu viņas apmeklē tikai komplikāciju gadījumā.

Šveices anabaptistu tautastērpi

Par anabaptistu apģērbu Šveicē nav daudz ko stāstīt. Anabaptistu tērps, kas izvairās no koķetības, greznības un modes, lai vēl vairāk izceltu vienkāršību un praktiskumu, neizveidojās dibināšanas laikā Cīrihē 1525. gadā. Tolaik tās piekritēji nāca no amatnieku, zemnieku, humanistiski izglītoto patriciešu un pilsētnieku aprindām, kā arī no radikāli evaņģēliskajiem garīdzniekiem. Viņi visi valkāja savas šķiras apģērbu. Tikai tad, kad vajāšanu dēļ anabaptisms bija sarucis līdz galvenokārt lauksaimnieku kopienai, varēja izveidoties īsts anabaptistu tērps.

Strīds ap 1693. gadu noteikti arī ilgstoši ietekmēja anabaptistu tērpa izteikto vienkāršību. Kā pašpietiekami cilvēki anabaptisti daļēji dzīvoja kopīpašuma kopienās un turējās ļoti tālu no „civilizācijas". Viņi arī lielākoties paši ražoja savus apģērba audumus. Kā zināms, viņi audzēja linus un no savu aitu vilnas izgatavoja „pusi linu, pusi vilnas" audumu. Turklāt jāņem vērā, ka anabaptistu tērps nebija svētdienas tērps, bet gan darba dienas apģērbs, kura praktiskums bija jāpierāda ikdienas darbā. Tādējādi vienkāršais lauku tērps galu galā kļūst arī par liecību par Šveices anabaptistu mokošo ceļu cauri gadsimtiem.

Medības uz Taeufiem

Atsauces un avoti

Speciālā literatūra

- Blanke, Fritz (2003): „Brāļi Kristū". Izdevniecība „Schleife"
- Veraguth, Paul (2003): „Heile unser Land". Izdevniecība „Schleife"

Stāsti un romāni

- Zimmermann, Katharina (1995): „Die Furgge". Zytglogge izdevniecība. Aizraujošs romāns par „Madleni" – jaunu, vajātu anabaptistu sievieti no Šangnau apvidus.
- Tavel, Rudolfs fon (1927): „Der Frondeur", t. sk. Cosmos izdevniecība (1979), izpārdots. Romāns, rakstīts Bernes vācu valodā, ļoti autentisks.
- Schranz, Hans (1974): „Passion im Emmental". sjw-Heft, izpārdots
- Laederach, Walter (1938): „Passion in Bern". Rentsch izdevniecība, izpārdots
- Brun, Georg (2003): „Der Augsburger Täufer". „Aufbau-Taschenbuchverlag"

Filmas

- „The Radicals", 1992, 90 min. Filma par Dienvidvācijas anabaptistiem Michaelu un Margaretu Sattleriem.
- „Im Leben und über das Leben hinaus", 2005, 150 min. Ieskats mūsdienu anabaptistu kopienās Sonnebergā/Jūrā un Bernē/Indiānā.
- „The Headsman", 2005, 108 min. Filma, kas nav gluži bez nozīmes, par anabaptistiem Tirolē

Saturs un attēli, autortiesības: Lori Keller, Sara Kündig, Tēmu dosjē BESJ nometnes darbinieku kursam 2006/07, Šveices evaņģēlisko jauniešu apvienība (BESJ)

www.besj.ch

www.juropa.net

Weitere Informationen

Kategorijas
Nometne un organizācija

Tags
BESJ
Kursi noliktavas darbiniekiem
Izglītība
Darbinieki

Vecums
no 16 gadu vecuma

Dalībnieku skaits
Dati nav pieejami.

Bībele
Šī informācija nav pieejama.

Ilgums
Dati nav pieejami.

Materiāls
Gandrīz bez piepūles

Failu lejupielāde
Pieejama failu lejupielāde

KI Generierter Inhalt
Saturs
Kategorijas
Tags
Vecums
Dalībnieku skaits
Bībele
Ilgums
Materiāls

© YoungstarsWiki | https://youngstarswiki.org/lv/wiki/art/medibas-uz-anabaptistiem